

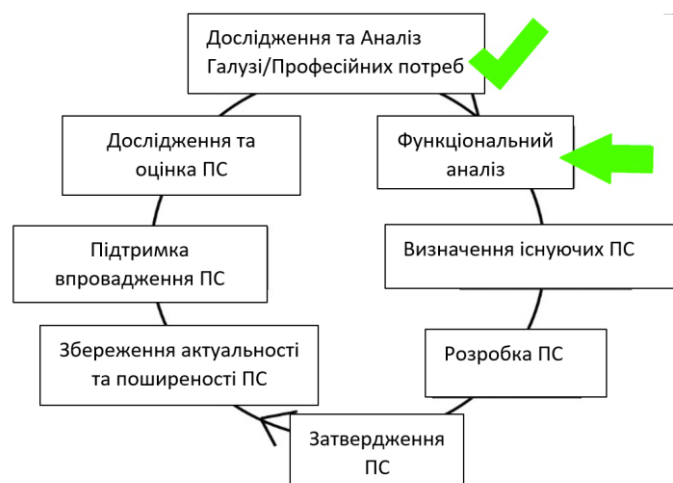
Аналітична записка

Щодо розробки професійних стандартів у сфері психічного здоров'я (09.12.2019)

Контекст

Відповідно до Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1018-р), головним викликом є «низький рівень кадрового забезпечення психологами, психотерапевтами, соціальними працівниками та іншим персоналом, який залучається до надання допомоги у сфері психічного здоров'я, недостатність системи формування та підтримки професійних компетентностей серед фахівців у сфері психічного здоров'я та інших суміжних професій». Один із способів вирішити цю проблему – «забезпечити регулювання діяльності у сфері охорони психічного здоров'я за рахунок внесення відповідних змін до законодавства у сфері охорони психічного здоров'я, приведення кваліфікаційних характеристик професій у сфері охорони психічного здоров'я у відповідність з міжнародними стандартами, зокрема психотерапевтів, психологів, соціальних працівників, сестер медичних тощо».

Проектом MH4U було проаналізовано фактичний стан та професійні потреби у сфері психічного здоров'я в Україні з метою обговорення доцільності розробки професійних стандартів для фахівців відповідно до Порядку розроблення та затвердження професійних стандартів (постанова Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 № 373) та Методики розроблення професійних стандартів (наказ Міністерства соціальної політики від 22.01.2018 № 74).

- Порядок розроблення професійних стандартів передбачає вісім кроків
- Проект MH4U завершив крок 1: аналіз професійних потреб підсектора психічного здоров'я (звіти містяться у додатку)
- Рекомендуємо розпочати другий крок: функціональний аналіз

Результати оцінки професійних потреб

Психіатри: класифікація містить низку професій, які виконують функції, що дублюють роботу психіатра та дитячого психіатра. Це призводить до зниження стандартів в сфері охорони психічного здоров'я за окремими напрямками допомоги та ускладнює організацію надання психіатричної допомоги населенню. Нинішня парадигма підготовки психіатрів орієнтована на стаціонарну допомогу та не відповідає актуальним потребам щодо розвитку послуг в громаді. Університетська освіта для психіатрів не включає підготовку з питань психотерапії та супервізії.

Психотерапевти: Професійні стандарти для психотерапевтів не розроблені. Держава також не веде реєстр психотерапевтів. Законодавство України в галузі психотерапії не враховує сучасний стан знань та міжнародні стандарти у сфері охорони психічного здоров'я, оскільки (1) обмежує доступ фахівців з гуманітарною освітою, насамперед, за напрямом психологія і соціальна робота, до ринку психотерапевтичних послуг і створює нерівномірні умови конкуренції для медичних спеціальностей; (2) позбавляє професійні психотерапевтичні асоціації впливу на формування політики у сфері психотерапії та регуляцію професійної та освітньої діяльності; (3) знижує вимоги до професійної підготовки психотерапевта у порівнянні з міжнародними та європейськими практиками; (4) не пропонує ефективних механізмів акредитації психотерапевтів, які відповідали б сутності психотерапевтичної діяльності і базувались на сучасному стані наукових знань у цій галузі.

Психологи: Підготовка психологів в Україні здійснюється у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки (053 Психологія) і у галузі знань 22 Охорона здоров'я (225 Медична психологія). Однак, на відміну від міжнародної практики, не здійснюється підготовка «клінічного психолога» поза медичною освітою; у Класифікаторі професій ДК 003:2010 відповідна професія відсутня; а також не існує розроблених професійних стандартів.

Соціальний працівник: З огляду на міжнародний досвід, роль соціальної роботи в сфері охорони психічного здоров'я значно ширша, ніж передбачає сьогодні медична модель діагностики та лікування людини. Зокрема йдеться про виявлення соціальних нерівностей та структурних проблем, а також реагування на них. Це може бути внеском соціальних працівників у сферу охорони психічного здоров'я. Однак дуже мало освітніх програм для соціальних працівників включають навчання з питань психічного здоров'я. В професійних стандартах для соціальних працівників відсутні компетентності в сфері охорони психічного здоров'я.

Медсестри: Медсестра, яка працює в психіатричних установах, лікарнях та сімейних амбулаторіях, налагоджує тісний контакт з пацієнтами. Однак вона не має повноважень здійснювати втручання в сфері психічного здоров'я. Водночас міжнародна практика свідчить про те, що медсестри здатні здійснювати психосоціальні втручання. Спеціалізована підготовка медсестри з психічного здоров'я сприяла б цьому процесу.

Сімейний лікар: Розроблено кваліфікаційну характеристику лікаря зі спеціальності «Загальна практика- сімейна медицина» (наказ МОЗ № 686 від 05.08.2013), яка відповідає вимогам Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВОЗ) та філософії WONCA. У 2015 році на основі цієї кваліфікаційної характеристики розроблено та затверджено уніфікований навчальний план та програму для підготовки лікарів-інтернів та спеціалістів загальної практики-сімейної медицини, якою керуються всі заклади вищої освіти у сфері охорони здоров'я України. Також розроблено кваліфікаційну характеристику медичної сестри зі спеціальності «Загальна практика-сімейна медицина». Однак професійні стандарти ще не розроблені.

Рекомендації

- Створити координаційну групу, за участі міністерства освіти і науки, міністерства охорони здоров'я та міністерства соціальної політики, яка буде здійснювати координацію розробки професійних стандартів в сфері охорони психічного здоров'я. Проект МН4U працюватиме як секретаріат координаційної групи та запрошуватиме необхідних національних та міжнародних експертів.
- Надати координаційній групі повноваження створити експертну групу для здійснення функціонального аналізу як наступного кроку розроблення професійних стандартів. Ця група повинна складатися з практиків-професіоналів, представників груп користувачів та професійних асоціацій.
- Уповноважити експертну групу здійснити аналіз нормативних документів, зокрема Класифікатора професій ДК 003:2010 на предмет його відповідності Міжнародній стандартній класифікації професій (ISCO)-08 та рекомендувати внести відповідні зміни.

Implemented by
GFA Consulting Group GmbH
Implemental Worldwide C.I.C.
University Hospital of
Psychiatry Zurich
Ukrainian Catholic University

Project Leader Heiko
Königstein
Ilariona Svetsitskoho Str 17
Room 044, 79011 Lviv
Heiko.koenigstein@mh4u.in.ua
+38 098 178 7224

Supported by
 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation